

Δυο τρία πράγματα που γνωρίζω γι' αυτήν

του Ηλία Ιωακείμογλου

«Η δύναμη ενός πορτρέτου βρίσκεται σε αυτό το κλάσμα του δευτερολέπτου όπου κατανοούμε λίγο τη ζωή του ανθρώπου που φωτογραφίζεται», λέει ο Sebastiao Salgado. Σαν τις δικές του σπουδαίες φωτογραφίες, που διηγούνται τις ζωές ανθρώπων των υποτελών κοινωνικών τάξεων, είναι και η φωτογραφία από τις μεγάλες διαδηλώσεις της Χιλής όπου μια διαδηλώτρια νιώθει την ανάγκη να μοιραστεί αυτό που διαισθάνεται γράφοντας στο αυτοσχέδιο πλακάτ της ότι «ο μεγαλύτερος φόβος μου είναι πως όλα αυτά θα τελειώσουν και όλα θα γίνουν όπως πριν».

Κατανοούμε λίγο από την ζωή της: την υποψία της πως όλα αυτά θα τελειώσουν, και ακόμη, πως όλα θα γίνουν όπως πριν. Το δεύτερο μέρος αυτής της πρότασης είναι προφανώς σχήμα λόγου· όλοι γνωρίζουμε, πως όταν οι μάζες κάνουν την θυελλώδη είσοδό τους στη προσκήνιο της Ιστορίας αφήνουν εκεί τα ίχνη τους, ακόμα και αν ηττηθούν, πολύ περισσότερο όταν συγκροτούν ένα μεγαλειώδες κίνημα όπως αυτό στην Χιλή. Ο πραγματικός της φόβος είναι ότι θα ηττηθούμε και πως ό,τι και αν κερδίσουμε, θα είναι δυσανάλογα μικρό σε σχέση με όσα θα έπρεπε να επιτύχει ένας αγώνας όπου οι υποτελείς τάξεις της Χιλής έχουν στρατεύσει το σύνολο των δυνάμεών τους, υλικών και ηθικών.

Αυτό που υπαινίσσεται η ηρωίδα μας, είναι ότι αυτό που κάνουμε δεν επαρκεί και ότι χρειαζόμαστε κάτι άλλο ή κάτι περισσότερο. Αυτό που κάνουμε και δεν επαρκεί, είναι η οργάνωση των δυνάμεών μας με τον τρόπο που επικράτησε μετά την ήττα των πολιτικών δυνάμεων της Αριστεράς στην Δύση και την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού στην Ανατολή: η οργάνωση των υποτελών κοινωνικών τάξεων που εδώ και τριάντα χρόνια δεν είναι πια οργανώσεις πολιτικές και συνδικαλιστικές με καταγωγή στην ιστορία του κομμουνιστικού κινήματος του 20ού αιώνα· οι

οργανώσεις μας εδώ και τριάντα χρόνια υιοθετούν την μορφή των κοινωνικών κινημάτων. Όσο μαζικά, όσο ηρωικά, όσο ανθεκτικά και αν είναι τα κοινωνικά κινήματα, και όσο αναπτρώνει το ηθικό μας η δράση τους και το πείσμα τους σε χώρες όπως η Χιλή, άλλο τόσο δεν είναι σε θέση να ανταποκριθούν στα πολιτικά καθήκοντα της παρούσας ιστορικής στιγμής. Θα πρέπει τώρα να δεχθούμε ότι τα κοινωνικά κινήματα, ως μορφή οργάνωσης των υποτελών κοινωνικών τάξεων, δεν μπορούν πλέον να λειτουργούν ως υποκατάστατα της οργάνωσης των υποτελών κοινωνικών τάξεων σε πολιτικά κόμματα. Σε τι είδους κόμματα όμως;

Κάτι έχει να μας μάθει η ρωσική επανάσταση σε σχέση με αυτά:

Πρώτον, έχει να μας μάθει πώς να σκεφτόμαστε την ιστορική συγκυρία, την παρούσα ιστορική στιγμή, πώς να κάνουμε την συγκεκριμένη ανάλυση της συγκεκριμένης κατάστασης. Πώς σκέφτεται ο Λένιν την συγκυρία; Δανείζεται από την τέχνη του πολέμου τις έννοιες της στρατιωτικής σύγκρουσης: Έδαφος, δυνάμεις που αντιτίθενται, συσχετισμός δυνάμεων, επίδικα αντικείμενα. Όλα αυτά με όρους κοινωνικών τάξεων: **Το έδαφος των κοινωνικών συγκρούσεων**, δεν είναι τίποτα άλλο από **τις αντικειμενικές συνθήκες των ταξικών αντιθέσεων** (οικονομικές συνθήκες: συσσώρευση κεφαλαίου και εκμετάλλευση της εργασίας, πολιτικές συνθήκες: θεσμικό πλαίσιο και «κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού», ιδεολογικές συνθήκες: μορφή, κατάσταση και ισχύς των ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους κ.λπ.). **Το σύστημα των αντιτιθέμενων κοινωνικών τάξεων**, μερίδων τάξεων και κοινωνικών δυνάμεων ο Λένιν το κατανοεί ως σχηματισμούς μάχης, δεμένους από συμμαχίες, σχηματισμούς που διατάσσονται ενόψει της μάχης, στους οποίους συγκλίνουν κοινωνικές δυνάμεις, υφίστανται σχίσματα, ανασυγκροτούνται, και όλα αυτά επί του εδάφους των κοινωνικών συγκρούσεων που σχηματίζουν οι αντικειμενικές συνθήκες.

Προσθέστε σε αυτά και τα **επίδικα αντικείμενα των κοινωνικών συγκρούσεων**, σε αναφορά με τα οποία οι σχηματισμοί μάχης σχηματίζονται και αναδιατάσσονται. Αυτό είναι το πρώτο μάθημα

της Ρώσικης Επανάστασης: Πώς να σκεφτόμαστε τη συγκυρία. Και είναι μάθημα διότι κανένας δεν σκέφτεται έτσι εδώ και πολλές δεκαετίες, ούτε στα κόμματα της Αριστεράς, ακόμη λιγότερο δε στα κοινωνικά κινήματα.

Δεύτερον, έχει να μας μάθει η ρωσική επανάσταση ότι πρέπει να επιστρέψουμε στις μάζες. Οι αντικαπιταλιστικές δυνάμεις δεν μπορούν να λειτουργούν μόνο ή κυρίως ως κοινοβουλευτική δύναμη, ούτε να περιμένουν ότι εκφωνώντας το σωστό πολιτικό σχέδιο θα βάλουν φωτιά στον κάμπο. Οι οργανωμένες δυνάμεις μας πρέπει να αποκτήσουν οργανική σχέση με τις υποτελείς κοινωνικές τάξεις, θα πρέπει να είναι παρούσες εκεί που οι μάζες εργάζονται και εκεί που ζουν: στις γειτονιές, στο σχολείο, στην οικογένεια, στους δημόσιους χώρους κ.λπ.

Τρίτον, έχει να μας μάθει η Ρωσική Επανάσταση ότι η αμφισβήτηση του καπιταλισμού δεν αφορά μόνο την διανομή του προϊόντος, τις εργασιακές σχέσεις και το κοινωνικό κράτος, αφορά και στον χώρο της παραγωγής και στον χώρο της κοινωνικής αναπαραγωγής. Στον χώρο της παραγωγής όπου ασκείται το διευθυντικό δικαίωμα του κεφαλαιοκράτη, όπου η εργασία διαιρείται σε χειρωνακτική και διανοητική, σε εργασίες διεύθυνσης και εργασίες εκτέλεσης και όπου όλα αυτά συγκροτούν τον ειδικά καπιταλιστικό τρόπο οργάνωσης της παραγωγής. Στον χώρο της κοινωνικής αναπαραγωγής, δηλαδή στην οργάνωση της καθημερινής ζωής, εκεί όπου το κοινωνικό κράτος αποσύρεται και γι' αυτόν το λόγο αποδυναμώνεται η πολιτική ηγεμονία της αστικής τάξης, και επομένως εκεί όπου δημιουργούνται κενά που πρέπει να καλύψουμε εμείς. Μας δείχνει ακόμη και πώς να καλύψουμε αυτά τα κενά: με μορφές μη καπιταλιστικής παραγωγής σε τοπική κλίμακα. Μας δείχνει πώς να διαμορφώσουμε χώρους απεμπλοκής του κόσμου της εργασίας από το κεφάλαιο, χώρους εκπαίδευσης στη λογική και την ηθική της κοινωνίας των αναγκών και της κόκκινης αλληλεγγύης, σε αντιπαράθεση με τη λογική και την ηθική της κοινωνίας του κέρδους, της ιδιοτέλειας και της απληστίας.

Τέταρτον, έχει να μας μάθει η Ρωσική Επανάσταση από τις

παραλείψεις της, από τα τυφλά της σημεία σε ό,τι αφορά τις σχέσεις παραγωγής. Έχει να μας μάθει ότι η εκχώρηση ενός μέρους της αξίας που παράγουμε στον κεφαλαιοκράτη σχετίζεται με τις συνθήκες της υποταγής μας στον δεσποτισμό του εργοδότη και στο δικαίωμά του να διευθύνει και να οργανώνει εκείνος την παραγωγή, να επιβλέπει και να ελέγχει την εργασία μας, να ιδιοποιείται τις γνώσεις και δεξιότητες που αποκτήσαμε μέσα στην παραγωγή, να καταταμαχίζει την εργασία μας για να μπορεί να την ελέγχει, να αναρτά στην πόρτα της επιχείρησης την πινακίδα «απαγορεύεται η είσοδος στους μη έχοντες εργασία» και να αφήνει απέξω ακόμη και τα πιο βασικά κοινωνικά μας δικαιώματα.

Φαίνονται όλα αυτά να ανήκουν στο βάθος του ορίζοντα; Εάν θέλουμε να κάνουμε έστω και μικρά βήματα, έλεγε ένας παλιός, πρέπει να ονειρευόμαστε λεωφόρους.